
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

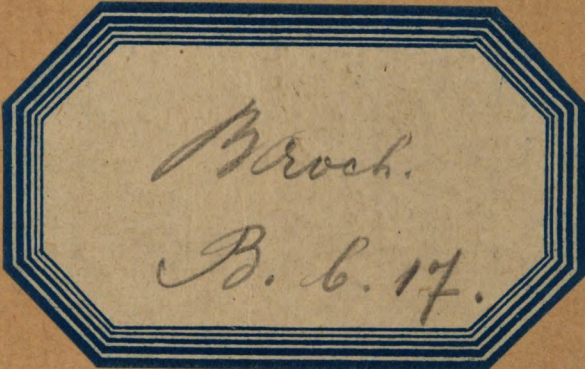
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

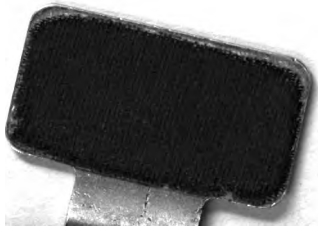
Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

Broch.

B. 6. 17.

Gedenkstuk

VAN DEN

HELDENDOOD

VAN

JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEYK.

Gedenkstuk

VAN DEN

HELDENDOOD

VAN

JAN CAREL JOSEPHUS VAN SPEYK;

DOOR

Mr. S. P. Lijman,

ADVOKAAT TE AMSTERDAM.

(DERDE DRUK.)

Amsterdam,

BIJ A. ZWEESAARDT EN J. GUYKENS.

1831.

*«Hoe! zoudt gij minder zijn dan 't achtaar voorgeslacht,
«Dat rust en goed en bloed, en leven t' offer bragt?»*

H. H. KLIJN.

Gedenkteeken, door eene dankbare natie ter eere van hare helden opgerigt, bewijzen en wettigen de nationale fierheid. Grootte daden worden niet vereeuwigd; zij vereeuwigen zich zelve, onafhankelijk van de voortbrengselen der kunst. Het duurzaam marmer verzinlijkt de grootte daden der helden; het vereeuwigt alleen de dankbaarheid der natie.

De natie bevredigt eene zedelijke behoefte, wanneer zij den tol van hare erkentenis betaalt. Op gelijke wijze bevredigen de dichter en de redenaar eene zedelijke behoefte, wanneer zij, weggesleept door eene onwederstaanbare aandrif, den geprangden boezem lucht geven, en de

gevoelens van hun hart uitboezemen, die zij niet kunnen verdrukken, zonder zich zelven geweld aan te doen.

De beitel doe dan het marmer leven en spreken, en getuige van onze bewondering en van onze erkentenis! De vaderlandsche lier zinge de gemengde aandoeningen, welke ieder vaderlander bezielen! Het spreekgestoelte weêrgalme van den lof van VAN SPEYK!

Maar VAN SPEYK behoeft die hulde niet, voor ons is zij eene behoefte. Wij, wij moeten aan elkander, aan onze tijdgenooten, aan de nakomelingschap, aan Europa, aan de wereld verkondigen, dat wij voor waren roem, voor echte grootheid, voor heldenmoed niet ongevoelig zijn. Wij zien daarin, met eene edele zelfvoldoening, de nationale grootheid. Ons zelve verheffen wij daardoor, wij deelen daardoor in den roem van den held, en trotsch wijzen wij elkander en den vreemdeling ons luisterrijk aandeel. De daad, die onzen landgenoot vereeuwigt, wordt nationaal, door de aanneming der natie.

Gij hebt u dan in hooge mate verdienstelijk betoond, EDELE LANDGENOOTEN, die, door aan-

sparing en door voorbeeld, door voorstellen en door bijdragen, den onsterfelijken lauwerkrans van VAN SPEYK als nationaal eigendom aan Holland hebt verzekerd.

Doch hiertoe bepaalt zich uwe edele poging niet. De heldendaad, door de kunst verzinlijkt, in het marmer aanschouwelijk, wordt voor de eerzucht eene nieuwe prikkel, eene duurzame les, een levendig voorbeeld. Het gedenkteeken der dapperheid wordt eene kweekschool van helden. Zoo bezong Homerus *Achilles*, en vormde *Alexander*.

Zoo wordt de kunst dienstbaar aan het behoud van het vaderland. Zoo wordt de erkentelijkheid der natie beloond. Zoo wordt ééne heldendaad onberekenbaar rijk in gevolgen. Dit, dit hebt gij verrigt!

De beitel doe dan het marmer leven en spreken! De vaderlandsche lier beziele onze jeugdige helden, en vorme nieuwe uit onze knapen! Het spreekgestoelte herinnere ons op nieuw aan onze waarde en aan onze verpligting! Zoo beschamen wij hen, die in den voortgang der kunsten en wetenschappen den ondergang der staten zien!

Zoo zweeren wij bij de graftombè van VAN SPEYK, dat ook wij voor onze vrijheid, voor de onafhankelijkheid van ons vaderland sterven of zegepralen!

Welk een veld wordt hier der kunst geopend, welk eene taak hier haar opgedragen! Waar, waar is de kunstenaar, de dichter, de redenaar, die de grootheid van VAN SPEYK naar waarheid schetst, die de aandoening, de fierheid, de bewondering, de droefheid, de verrukking eener geheele natie naar waarde beschrijft? Hier is elke uitdrukking te zwak, elk beeld te flauw, elke vergelijking te nietig.

Dat dan in den edelen wedstrijd der kunsten de beeldhouwer, de schilder, de zanger en de redenaar elkander den palm betwisten! Allen vereenigd, allen elkander en zich zelve overtreffende, allen de kunst in hare volmaaktheid bezittende, vermogen den indruk niet te schetsen, welken eene enkele daad op het hart eener geheele natie heeft te weeg gebragt. Zoo ver is de deugd boven de kunst verheven, zóó zeer wordt de beschrijving door de daad overtroffen. Een enkel feit, eenvoudig in zijne grootheid,

groot door zijne eenvoudigheid, leert den kunstenaar zijn onvermogen; baart aandoeningen, welke de kunst niet vermag te schetsen.

Zegt mij, medeburgers, welke waren de aandoeningen, die uw aller hart bij de tijding te gelijk bestormden? Was de tijding noodlottig? Was zij eene stoffe van blijdschap? Hebt gij den held benijd? beklaagd? bewonderd? Hebt gij den wensch gekoesterd, dat de daad niet gebeurd, dat de dappere u behouden ware? Hebt gij in ZIJNEN heldendood niet het meest beweend, dat u de gelegenheid ontnomen was, HEM uwe dankbaarheid te bewijzen? Hebt gij den indruk bevroed, welken deze luisterrijke gebeurtenis op den vijand, op den vreemdeling moest te weeg brengen? Hebt gij in VAN SPEYK de grootheid van het voorgeslacht, den roem der Hollandsche natie wedergevonden? Hebt gij daardoor een nieuw leven in uwe aderen gevoeld? Hebt gij een vermeerderd vertrouwen gevoeld op uwe eigene krachten? Werd uwe vaderlandsliefde, — ik zeg niet, verhoogd, want dit was onmogelijk, maar — geheiligd? Verdween daardoor alle vreeze voor de toekomst?

Zaagt gij, door eene enkele daad, het vaderland vereerd en gewroken, den vijand gestraft, den laster beschaamd, uwe uitzigten opgehelderd? En van die onderscheidene aandoeningen, welke was bij u allen de eerste, welke de krachtigste, welke de duurzaamste?

Neen, dat gevoel is voor geene koele ontcijfering, voor geene kunstmatige ontleding vatbaar. Het is als het gevoel, waarmede een heilige het leven verlaat. Daarom is hier de kunst magteloos.

In onze eigene geschiedrollen (want ook het voorgeslacht heeft daden, moeilijk geëvenaard, nooit overtroffen,) — in onze eigene geschiedrollen vinden wij UWEN voorganger, onsterfelijke VAN SPEYK! De overlevering meldde ons zijne grootheid, gelijk zij de UWE aan het verste nageslacht zal overbrengen. Onze vaderlandsche bard heeft zijnen roem gezongen, gelijk de barden van onzen tijd en van volgende eeuwen UWEN roem zullen zingen. De daad was groot, groot als de UWE. Maar de indruk was verdwenen. Vreemden zagen in ons een verbasterd nageslacht. Wij zelven waagden het niet, of

naauwelijks, ons met onze vaders te vergelijken. De afstand tusschen hen en ons was te groot. Geene schakel verbond onze geschiedenis aan de hunne. GIJ, VAN SPEYK, hebt dien afstand vernietigd, de aaneenschakeling hersteld. UWE daad geeft aan de nationale eer UWEN luister en dien der vaders. Wij leven weder in het oude Holland. Wij zien met eerbiedige bewondering de helden der aloutheid weder in ons midden verschijnen, en in UWEN dood de antieke deugd herleven.

Jeugdige Zeeheld! grootmoedige martelaar onzer vrijheid! Dappere verdediger van Hollands eer! UWE daad doet voor het eerst den vijand blozen. UW voorbeeld ontvlamt de geestdrift eener geheele natie. UW naam zal voortaan onze krijgsleus zijn. Allen zijn wij thans bereid, *gelijk* GIJ, ons leven voor het vaderland op te offeren. Maar U behoort de roem. GIJ zijt DE EERSTE! Wordt het vaderland door onzen moed behouden, GIJ, GIJ zijt de redder. Vallen wij met roem bedekt, GIJ zijt onze voorganger.

Hebt GIJ dit voorzien, bij het vormen van het heldhaftig besluit? Hebt GIJ de heilrijke

gevolgen bevroed, bij de uitvoering van UW schitterend ontwerp? Ja, GIJ zaagt de gevolgen; de grootheid van geest, die het feit volvoerde, konde voor de uitwerkselen niet blind zijn. GIJ hebt de uitwerkselen niet berekend, maar *voor u* gezien. Eene bovenaardsche ingeving deed U eenen blik slaan in de verre toekomst, en met zielsverrukking zaagt gij: *Holland door u behouden*. Die blik was ruime vergoeding voor het langste, het gelukkigste leven!

Welk een oogenblik! Reeds was het ontwerp gevormd en het besluit uitgevoerd. Daar stond hij met eene edele zelfvoldoening, kalm, voorbereid, aan den rand der eeuwigheid. Naast HEM de vijand, maar HIJ zag dien reeds niet meer, zoo diep was die beneden hem. De aandoening der geheele natie bij het vernemen der tijding was toen in het hart van VAN SPEYK; HIJ bevond zich tusschen het vaderland en den hemel.

Neen, de kunst is hier magteloos, om de wellust van dat oogenblik te schetsen. Hoe zoet is het, zóó voor het vaderland te sterven!

Welaan dan, Hollanders, medeburgers, landgenooten, rigten wij ter eere van VAN SPEYK gedenkteeken op, in onze steden, in onze openbare gebouwen, in onze tempels, in onze boekerijen, maar vooral in onze harten!

Doch ook een ander gedenkteeken behoort aan VAN SPEYK. Onze zeemagt, de oogappel van Holland, vordert vergoeding voor een onherstelbaar verlies.

Dit gedenkteeken hergeve aan de marine eenen VAN SPEYK! Het voere de vlag, die HIJ vereerd en gewroken heeft! Het zegeprale op het element, waarop HIJ zich vereeuwigde! Het dondere op den vijand, dien HIJ vernederd heeft! Het verdedige het vaderland, voor hetwelk HIJ gesneuveld is! Het zij een sierraad onzer zeemagt, gelijk HIJ het was! Dit gedenkteeken zal niet alleen aan Holland bewondering, maar aan België ontzag inboezemen!

Ik stel dan voor, uit vrijwillige bijdragen, een oorlogschip voor Z. M. zeedienst te bouwen, en hetzelfde met den onsterfelijken naam van onzen held te vereeren. Ik hoop, dat dit voorstel dóór mannen van invloed en van vermogen zal worden

goedgekeurd en uitgevoerd. Ik geve daartoe, als eerste bijdrage, deze bladzijden van mijn geschrijf, en eene somma van honderd guldens, en make daaryan melding ter aansporing van anderen. De *marine* is de grondslag van ons volksbestaan.

AMSTERDAM, DEN 10 FEBRUARIJ,
1831.

827/931

